Indrivningsförhållanden i svenska städer

Av Sten Sjöholm

I Skattenytt nr 1/1959 har stadsfogden i Borås, Reinhold Eilard, med utgångspunkt från en artikel i samma tidning nr 8/1958, framlagt några synpunkter på de skilda svårigheter som möter indrivningsmyndigheten i våra städer. Statistiskt underlag för sådana betraktelser kan hämtas ur de av riksräkenskapsverket årligen distribuerade redogörelserna för restindrivningen. Till komplettering av dessa tog föreningen Sveriges stadsfogdar det lovvärda initiativet till en undersökning av indrivningsresultat och driftskostnader vid städernas exekutionsverk, en undersökning med delvis annan målsättning än den riksräkenskapsverkets redogörelser har i sikte. Stadsfogdeföreningens undersökning gav i vissa avseenden sensationella resultat såtillvida att den i mångt och mycket blev en talande illustration till bibelordet om att de minsta skall bliva de största. Städer som sedan gammalt hävdat sig illa i riksräkenskapsverkets serietabell intog mycket hedrande placeringar i stadsfogdeföreningens rankinglist. Det är härav lätt att dra de riktiga slutsatserna angående var stadsfogdeföreningens undersökning tillvunnit sig popularitet respektive motsatsen.

Eilard, vars framstående egenskaper och eminenta kunnighet inom exekutionsrätten i teori och praktik är höjd över debatten, framför i sin artikel en del synpunkter som synes påfordra en kommentar.

Det förefaller som om Eilard överbetonar skillnaden i svårighetsgrad mellan de arbetsuppgifter som åvilar utmätningsmannen inom den civila exekutionen och inom exekution avseende allmänna medel. Det är helt visst riktigt att svåra problem oftare dyker upp inom den egentliga utsökningsverksamheten men i stort sett är arbetsuppgifterna de samma och metoderna att lösa dem likartade. Det är inte helt korrekt att uppgiva att lönesättningen skulle vara olika för verkschefer så att chefen för den civila exekutionen alltid skulle vara tillerkänd högre lön. Det finns exempel på städer där lönesättningen är exakt densamma — ett sådant exempel är Malmö.

Det man finner störst anledning opponera mot i Eilards artikel är emellertid hans mening att "jag tror inte att man kan skjuta fram vissa städer och säga, att det och det förhållandet gör arbetet ojämförligt svårare där". Det tror jag nämligen att man kan och jag tror t. o. m. att man måste ta denna varierande svårighetsgrad i beaktande när man ger sig till att dra slutsatser ur de statistiska redogörelserna över indrivningsresultaten — i varje fall om man vill ha slutsatserna sanktionerade av rättvisan.

Det är naturligtvis rent orimligt att söka göra gällande att indrivningssvårigheten skulle vara densamma i t. ex. Stockholm eller Göteborg som i Nyköping eller Kristinehamn. Som en allmän sanning kan nog slås fast att svårigheten ökar med stadens storlek. På mindre orter är det mer eller mindre en skam att hamna i restlängd medan det i mera avancerade orter på sina håll snarast är en sport att söka slippa undan skyldigheten att betala skatt. Vad

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:53:26

vet man om svårigheten att anträffa gäldenären i de idylliska småstäderna där den restförde måhända oftast är känd till utseendet av vederbörande exekutor? Dessutom uppstår ju rent organisatoriska problem i de större städerna vilket någon gång helt visst kan öva menlig inverkan på indrivningsarbetet.

Eilard förbiser en fundamental olikhet i de skilda städernas förutsättningar att nå ett visst resultat. Riksräkenskapsverkets tablåer redovisar städernas indrivningsresultat i procent av restfört belopp och restförda poster. Detta betyder alltså att för uppnåendet av en viss procentsats städer med riklig restföring måste åstadkomma kontant redovisning av ett relativt större antal poster och större sammanlagt belopp. Finns skiljaktighet i restföringsfrekvensen mellan städer med ungefär samma invånarantal och med överensstämmelse i exekutionsverkens dimensionering är härmed städer med rikligare restföring redan i utgångsläget på efterkälken. Det förhåller sig nämligen och givetvis så att en rikligare restföring i exempelvis Hälsingborg jämförd med samtliga storleksmässigt motsvarande städer inte betyder att tillskottet i restlängderna skulle utgöras av personer som av förbiseende eller av annat misstag uraktlåtit att erlägga skatt i rätt tid. Någon egentlig skillnad mellan olika städer i detta hänseende finns givetvis inte. Tillskottet består av personer som inte vill eller inte kan betala. Tillskottet medför sålunda en omedelbart verkande tillväxt av svårighetsgraden i indrivningsarbetet. Några få exempel?

Beträffande antalet restförda poster av kvarstående skatt enligt 1953 års taxering (K 54) kan ur riksräkenskapsverkets redogörelse utläsas att dessa utgjorde i Norrköping 6.305, i Hälsingborg 7.333, i Örebro 4.130, i Uppsala 4.450, i Västerås 4.578 och i Borås 3.922. Skillnaden i de restförda beloppens storlek är praktiskt taget motsvarande. Olikheten är bestående år från år med endast mindre variationer i klyftan mellan Hälsingborg och de övriga städerna. För att uppnå låt oss säga ett resultat av 50 % indrivna poster av kvarstående skatt enligt 1952 års taxering skulle ha redovisats kontant av Norrköping 3.906 poster, av Hälsingborg 4.422 poster, av Örebro 2.589 poster, av Uppsala 2.552 poster, av Västerås 2.476 poster och av Borås 1.961 poster — lika svåråtkomliga poster skall det tilläggas. För samma resultatjämläge ifråga om redovisade belopp hade fordrats: av Norrköping 494.000:—, av Hälsingborg 506.000:—, av Örebro 362.000:—, av Uppsala 317.000:—, av Västerås 365.000:— och av Borås 319.000:— — varje krona i princip lika svårfångad.

Höves oss mera bevis att riksräkenskapsverkets redogörelser för resultatet av restindrivningen mera tillhandahåller ett åskådningsmaterial över de skiftande svårigheter som möter indrivningsverksamheten i de skilda städerna än vitsord över den effekt som kännetecknar dessa städers exekutionsverk? Vad gäller effekten och intensiteten i indrivningsarbetet ställde stadsfogdeföreningens undersökning fram en mera rättvisande bild.

En relativt riklig restföring är emellertid dubbelt ogynnsam ur de aspekter vi här skärskådar. En stor restlängd betyder — med avseende å kvarstående skatt — att redan debiteringen av den slutliga skatten uppvisar ett jämförelsevis ringa antal överskottsskatteposter. Ur överskottsskatten öser utmätningsmannen rikligt med likvid för restförd skatt. Även här gynnas sålunda städer med en ringa restföring.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:53:26

REGERINGSRÄTTEN

RR RÄTTSFALL

Misslyckad brunnsborrning.

Besvär av hemmansägaren I. angående inkomsttaxering år 1953. — På I:s fastighet, där det sedan 1919 funnits en brunn, som emellertid efter hand började sina, lät I. borra brunnen 49,5 meter utan resultat. Sedan en s. k. vattenman pekat ut ett nytt ställe sju meter från det gamla hålet, borrades 136 meter djupt men fortfarande kom intet vatten. L. yrkade avdrag härför med 5.002 kr. PN vägrade avdrag. KR: ej ändring. RR fastställde KR:s utslag och yttrade: Ändå att borrningen företagits för att återställa förut befintlig vattentillgång å fastigheten, så enär I. upplyst att det sålunda gjorda försöket härutinnan misslyckats och måst uppgivas, måste vid sådant förhållande kostnaderna anses som icke avdragsgill kapitalförlust. (RR:s utslag den 2/12 1958.)

Inteckningskostnader.

Besvär av lektorn M. angående inkomsttaxering år 1951. — TN förvägrade M. vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet ett med 2.558 kr. yrkat avdrag för inteckningskostnader. Hos PN framhöll M. bl. a., att kostnaden för inteckningsstämpel vore att rubricera som en lånekostnad och därför avdragsgill på samma sätt som ränta. Syftet med upp-

---

En felbedömning synes Eilard göra sig skyldig till när han menar att man i Stockholm inte skulle ha mer arbete med handräckningsskatter från andra orter än landsortens exekutionsverk skulle ha med stockholmsskatter. Inflyttningen till städerna från landsbygden gör det påståendet ohållbart. Det är också svårt att dela Eilards uppfattning att handräckningsförfarandet för skatter till andra orter skulle vara "ganska ineffektivt". Som ett belysande motargument må anföras endast att summan av från Hälsingborg år 1958 redovisade handräckningsmedel utgör 377.250 kronor, ett icke helt föraktligt belopp folkhushållet tillgodo.

Det är ett gammalt talesätt att man med statistik kan bevisa vad som helst. Det är också naturligt att envar ur ett statistiskt material söker plocka poäng åt sig själv. Eftersom uppmuntran anses vara en effektivitetsbefrämjande faktor i all sorts verksamhet fyller sålunda de statistiska redogörelserna för resultatet av restindrivningen, vid sidan av sitt intresse mera allmänt, ett behov i de höga kontantredovisningarnas tjänst.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:53:26